

Előszó

2012. szeptember 18-án rendezték meg a Parlament Felsőházi termében *Az élet: ajándék* című konferenciát, ahol politikusok, kutatók, egyetemi oktatók, családvédelmi szakemberek, orvosok mellett gyermekvédelmi civil szervezetek képviselői gyűltek össze, hogy válaszokat találjanak olyan sürgető kérdésekre, mint a magzati élet védelme, a születések számának drasztikus csökkenése.

A Kapocs folyóirat tematikus számában a konferencián elhangzott előadások publikálása mellett az e témakörben tevékenykedő szakemberek értekezéseit tesszük közzé, hogy e sorskérdéseket minél teljesebben bemutassuk.

Rövid összefoglaló a kormány családpolitikájáról

Főbb statisztikai adatok 2011/2012-re vonatkozóan

2011-ben összesen 88 049 gyermek született, 2,5%-kal (2286 fővel) kevesebb, mint egy évvel korábban. 2011 májusáig jelentős, 9,5%-os csökkenés volt tapasztalható az előző év (2010) azonos időszakához képest, de az év hátralévő felében, 2011 júniusa és decembere között a születések száma már 2,5%-kal növekedett, miután 1333 gyermekkel több jött a világra, mint az előző évben ilyenkor, ami egyértelmű fordulatot jelez az előző év azonos időszakához viszonyítva. Ez egyben azt is jelenti, hogy 2010 szeptembere környékén, vagyis a kormányváltást követő hónapokban következett be a pozitív fordulat a gyermekvállalási hajlandóság terén.

2012. január-szeptember során összesen 67 995 gyermek született, 2386-tal (3,6%-kal) több, mint az előző év első kilenc hónapjában, vagyis folytatódik a tavalyi kedvező tendencia. Összességében 2011 júniusa és 2012 szeptembere között 4,2%-kal (4919-cel) több gyermek jött a világra, mint a megelőző 16 hónapban.

A házasságkötések száma 2011-ben mintegy 0,8%-kal magasabb volt (35 812 db), mint 2010-ben; 2012 első kilenc hónapja során 30 069-en házasságot kötöttek, ami 0,2%-kal haladja meg a tavalyi szintet.

A válások száma 2011-ben 23 335 volt, 2,3%-kal kevesebb, mint 2010-ben.

A terhességmegszakítások száma 2011-ben figyelemreméltóan, 5,0%-kal csökkent 2010-hez viszonyítva; tavaly ugyanis mintegy kétezerrel kevesebb (összesen 38 443) ilyen beavatkozást végeztek el, mint a megelőző évben. 2012 szeptemberéig összesen 27 922 abortuszra került sor, ami 5,9%-kal kevesebb, mint 2011 azonos időszakában, tehát a csökkenés az előző évihez hasonló ütemben folytatódik.

A családi kedvezményeket is figyelembe véve 2011-ben a nettó átlagkeresetek 9,9%-kal, míg a reálkeresetek 5,8%-kal haladták meg az egy évvel korábbi, a bruttó átlagkeresetek 5,2%-os növekedése mellett. A keresetek reálértékének legnagyobb

növekedése a sokgyermekes családoknál következett be: a kétgyermekes szülők nettó átlagkeresete 16,3, a három- és többgyermekeseké 23,6%-kal nőtt, s ezzel a reálkeresetük 12, illetve 19%-kal emelkedett, de az egygyermekeseknél is 10,5%-os volt a nettó-, és 6,4%-os a reálkereset-emelkedés. Összességében a gyermekes családok nettó keresete 14,4%-kal, a reálkeresete pedig 10,1%-kal nőtt, míg a gyermektelenek esetében ehhez képest 4,7%-kal, illetve reálértéken 1,3%-kal növekedtek a fizetések. Míg 2010-ben egy gyermekes munkavállaló nettó fizetése átlagosan 133 ezer Ft volt, addig 2011-ben már 153 ezer Ft-ra nőtt.

A 2010–2012 között elért eredmények

- A gyermekgondozási segély (gyes), melynek jogosultsági időtartamát a Bajnai-kormány 2010 májusától a gyermek kétéves koráig csökkentette, 2011-től ismét a gyermek hároméves koráig jár. Bevezetésre került az örökbefogadói gyes intézménye is.

- 2011. január 1-jétől szélesebb körben és nagyobb összegben vehető igénybe a gyermek utáni adókedvezmény: 1 és 2 gyermek esetében 62 500 Ft-tal, 3 és több gyermek esetében 206 250 Ft-tal csökkenthető az adóalap gyermekenként, melynek révén az egygyermekes szülők havi nettó 10 000 Ft, a kétgyermekesek 20 000 Ft, a háromgyermekesek 99 000 Ft (és e fölött gyermekenként további 33 000 Ft) kedvezményben részesülhetnek.

A családi adókedvezményt 2011-ben mintegy 810 ezer szülő vette igénybe, nagyságrendileg kb. ugyanannyi gyermek után; vagyis elmondható, hogy a tanköteles kort el nem ért gyermeke(ke)t nevelő családok mintegy 42%-a, több mint 500 ezer család részesült a kedvezményben. Ennek köszönhetően a jogosult családok nettó jövedelme 2011-ben a NAV adatai szerint 159 Mrd Ft-tal, vagyis családonként több mint 300 ezer Ft-tal növekedett, sőt a zárszámadási törvény szerint még magasabb, mintegy 183 Mrd Ft volt a teljes igénybe vett összeg. (2010-ben még csak kb. 13 Mrd Ft volt az igénybe vett családi adókedvezmény összege.) Az idei évben a költségvetési törvény szerint mintegy 182 Mrd Ft többletjövedelemre számíthatnak ebből a családok.

- 2011. január 1-jétől bevezetésre került a kismamák részmunkaidős foglalkoztatása utáni járulékkedvezmény: amennyiben a munkáltató lehetővé teszi, hogy a gyermekgondozási szabadságról visszatérő gyermekes anya a korábbi munkakörét egy másik, újonnan felvett munkavállalóval megosztva, félállásban láthassa el, akkor mindkét dolgozó bruttó bére után a 27 %-os társadalombiztosítási járulék helyett 3 éven át csak 20%-ot kell fizetnie, vagyis mintegy 25%-kal kevesebb a közteher mértéke.

- A szülés után újonnan elhelyezkedni kívánó kismamák foglalkoztatása után járó, 2011. év végéig igényelhető adókedvezmény igénybevehetőségét a kormány a 2012. évre is meghosszabbította: így a Start Bónusz kártyával rendelkező kismamákat foglalkoztató munkavállaló egy éven keresztül teljes járulékkedvezményben részesül, vagyis egyáltalán nem kell befizetnie a munkavállaló bruttó bére után a 27%-os szociális hozzájárulási adót. Ez a kedvezmény a minimálbér másfélszeresének erejéig (jövőre ez 139 500 Ft) vehető igénybe, és 2013. év végéig várható a kifutása.

- Az új munkahelyvédelmi akcióterv keretében 2013-tól továbbra is igénybe vehető lesz a kismamák foglalkoztatása utáni járulékkedvezmény, ráadásul a korábbinál jóval kedvezőbb feltételekkel: nem egy, hanem két évig adómentes a foglalkoztatás, sőt a harmadik évben is 27% helyett csak 14,5% szociális hozzájárulási adót kell fizetni a kismama után a munkáltatónak. Bár a kedvezmény alacsonyabb összeg (a minimálbér másfélszerese helyett csak bruttó 100 ezer Ft kereset erejéig lesz érvényesíthető), összességében még így is kedvezőbb a korábbinál.

- 2012. január 1-jétől a gyermek után járó évi 2 nap, de legfeljebb évi 7 nap pótszabadságot immár mindkét szülő egymástól függetlenül is igénybe veheti (jelenleg csak a gyermek nevelésében nagyobb szerepet vállaló szülőnek jár), a szülési szabadság pedig immár a gyermeket örökbefogadó nőnek is jár.

- 2012. július 1-jétől az új Munka Törvénykönyve a magánszférára is kiterjeszti azt a – közsférában 2010 óta már meglévő – lehetőséget, miszerint a munkáltató a gyermekes munkavállalót kérésére köteles részmunkaidőben alkalmazni gyermeke 3. életévének betöltéséig.

- A gyermekgondozási díj (gyed) havi összegének felső határa 2011-ben bruttó 102 900 Ft-ról 109 200 Ft-ra, 2012-ben pedig 130 200 Ft-ra nőtt.

- 2011. január 1-jétől azok a nők, akik legalább 40

év szolgálati időt szereztek, életkortól függetlenül teljes összegű öregségi nyugdíjra jogosultak, ami akár már 55 éves korban, tehát a mai hivatalos korhatár előtt 7 évvel lehetővé teszi a nyugdíjazást.

- 2012-től elindult az új otthonteremtési program, melynek kiemelt prioritása a fiatal, gyermekes vagy gyermekvállalásra készülő családok lakáshoz jutásának megkönnyítése. E célt a program két fő intézkedéssel kívánja elősegíteni:

1. Az otthonteremtési kamattámogatás új vagy használt lakás építéséhez, vásárlásához, korszerűsítéséhez, valamint hátralékos deviza alapú jelzáloghitellel terhelt ingatlan megvásárlásához vagy kisebbre cseréléséhez vehető igénybe.

2. A szociálpolitikai kedvezmény a Bajnai-kormány által 2009-ben megszüntetett lakásépítési kedvezményhez (ún. „szocpol”) hasonló, egyösszegű, utólagos folyósítású, vissza nem térítendő támogatás, amelyet kizárólag új lakás építéséhez lehet igényelni.

- 2012-től kibővültek a BKV járatain 60,7%-os árkedvezménnyel megvásárolható ún. „kismama-bérlet” jogosultsági feltételei: a gyesben vagy gyetben részesülő kismamák mellett ezentúl a tgyásban és gyedben részesülők is igénybe vehetik ezt a kedvezményt.

- 2012. január 1-jén hatályba lépett A családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. sarkalatos törvény, amely a nemkívánatos demográfiai folyamatoknak a lassítása, illetve megfordítása érdekében kétharmados szavazattöbbséggel alátámasztva biztosítja a családpolitika és a családokat megillető legfontosabb kedvezmények és juttatások stabilitását, és ezáltal a gyermeket vállaló családok számára a hosszú távú kiszámíthatóságot és tervezhetőséget.

Összeállította az EMMI Családpolitikai Főosztálya

